

Aan de gemeenteraad

Herzien voorstel

Gevraagd besluit:

Samenvattend stellen wij u voor:

- te besluiten om aan de bestemmingsreserve restauratie Rivièrahal in twee tranches (in 2026 en 2027) een bedrag van in totaal € 4,6 mln te onttrekken en dit bedrag als bijdrage toe te kennen aan de Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde Blijdorp (hierna Blijdorp) voor de uitvoering van het achterstallig onderhoud (en daarmee het voorkomen van acute liquiditeitsproblemen), waarna Blijdorp in de jaren 2028 t/m 2030 dit bedrag vanuit eigen middelen inzet voor de restauratie van de Rivièrahal, conform de huidige voorwaarden van de gemeente;
- hiertoe het college een overeenkomst met Blijdorp te laten afsluiten, waarin onder meer de volgende bindende afspraken worden vastgelegd:
 - uitvoering van het door de Blijdorp opgestelde herstelplan;
 - periodieke monitoring (per kwartaal) van voortgang herstelplan en financiële situatie en bespreking hiervan met de gemeente;
 - Blijdorp zet vervolgens vanuit de eigen middelen de volgende bedragen in voor de restauratie van de Rivièrahal: € 1,6 mln in 2028, € 1,7 mln in 2029 en € 1,3 mln in 2030;
 - Blijdorp zet deze middelen in conform de huidige voorwaarden (waaronder cofinanciering en goedkeuring planvorming) van de gemeente en legt hierover inhoudelijke en financiële verantwoording af aan de gemeente. De reservering van deze middelen wordt door de stichting als bestemmingsreserve opgenomen en naast de andere gemeentelijke voorwaarden periodiek met de gemeente besproken, zodat op de voortgang van de restauratie en de beschikbare restauratiemiddelen door de gemeente kan worden gemonitord.

Reden herziening voorstel

Een besluit tot onttrekking aan een bestemmingsreserve is een bevoegdheid van de raad. Bij het gevraagde besluit is "instemmen met" daarom aangepast in "besluiten tot".

Waarom dit voorstel?/Waarom nu voorgelegd?

Blijdorp kampt met financiële tekorten. Over 2024 heeft Blijdorp een verlies geleden van € 5,5 mln. Op 9 april 2025 heeft een overleg plaats gevonden tussen wethouder "Werk & inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, EU-arbeidsmigranten, Stadsbrug en Dierenwelzijn" en wethouder "Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten" en de directie van Blijdorp. Hierin zijn de financiële situatie en de oorzaken hiervan besproken een afspraak gemaakt dat Blijdorp een herstelplan opstelt. Dit herstelplan is opgeleverd en biedt voldoende perspectief op een gezonde financiële exploitatie. Vanwege de noodzaak tot het uitvoeren van achterstallig onderhoud zal Blijdorp begin 2026 en mogelijk ook begin 2027 te maken krijgen met een liquiditeitsknelpunt. Blijdorp heeft daarom een tijdelijke overbruggingsbijdrage aangevraagd bij de gemeente van in totaal € 4,6 mln: € 3,3 mln in 2026 en € 1.3 mln in 2027.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

- Brief 27 juni 2025 van wethouder "Werk & inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, EU-arbeidsmigranten, Stadsbrug en Dierenwelzijn" aan de commissie Bouwen, Wonen & Buitenruimte (kenmerk 25bb005023) over de financiële situatie bij Blijdorp.
- Afdoening toezegging Blijdorp op lijn (kenmerk 25bb005023) op 20 oktober 2025.
- Beantwoording schriftelijke vragen over de financiën van Blijdorp (kenmerk 25bb008225) op 11 november 2025.

Toelichting:

Herstelplan

Op basis van de afspraken in het bestuurlijk overleg van 9 april 2025 heeft Blijdorp een herstelplan opgesteld, dat gericht is op een structureel gezonde begroting en een versterking van de governance. In de bijlage is een hoofdlijnenversie van dit herstelplan bijgevoegd, waarin bedrijfsvertrouwelijke informatie is weggelaten. Het herstelplan omvat een samenhangend pakket van de volgende maatregelen:

- Governance:
 - o Instelling tweehoofdige directie: een algemeen directeur en een financieel directeur. Dit is tijdelijke op interim-basis ingevuld. Er is inmiddels een algemeen directeur benoemd, die per 1-2-2026 start. De huidige interim financieel directeur blijft aan totdat hier iemand voor deze functie is voor aangesteld.
 - o Ter spreiding en beheersing van de risico's en een transparanter proces van geldstromen wordt gewerkt aan de oprichting van 2 nieuwe stichtingen: steunstichting Blijdorp Foundation (gericht op externe inkomsten) en stichting Rivièreahal (met mogelijk later andere Rijksmonumenten toe te voegen). Dit naast de bestaande stichtingen Exploitatie en Beheer (projecten). Over de oprichting van de nieuwe stichtingen lopen nog gesprekken met de Belastingdienst, met als verwachting een positief oordeel.

- Meerjarenonderhoudsplan (MJOP)
 - o Opstellen van MJOP voor de gehele diergaarde (inclusief monumenten en gebouwen).
 - o In kaart brengen van achterstallig onderhoud.
- Financieel
 - o Korte termijn (in gang gezet): minder externe inhuur personeel, efficiëncyslag horeca (prijzen, inkoop en personele bezetting), kosten natuurbehoud in lijn gebracht met de opbrengsten, goedkeuring uitgaven door interim financieel directeur.
 - o Langere termijn (opbrengsten vanaf 2027): duurzaamheidsmaatregelen die leiden tot lager energie- en waterverbruik, meer externe inkomsten voor investeringen in bezoekersbeleving en restauratie Rijksmonumenten, ontwikkeling nieuwe concepten die meer bezoekers trekken (zoals indoorspeeltuin, logies/overnachtingen en P&R-voorzieningen)
 - o Meerjarenprognose, gebaseerd op een actualisering van kosten, inkomsten en risico's: gerealiseerd en opgenomen in herstelplan.

Financieel beeld en steunvraag Blijddorp.

In het herstelplan wordt een prognose gegeven voor het financiële resultaat over de jaren 2025 t/m 2029, afgezet tegen het resultaat 2024 (verlies € 5.5 mln).

Het verwachte resultaat over 2025 is een verlies van ca € 0,5 mln. Voor 2026 wordt een positief netto-resultaat verwacht van € 1,3 mln, oplopend naar € 2 mln in 2029.

Deze prognoses zijn gebaseerd op voorzichtige ramingen aan inkomsten (zoals laag aantal bezoekers en inkomsten van nieuwe concepten zijn nog niet meegerekend).

Er speelt wel een urgent financieel knelpunt wat betreft de liquiditeit. Dit komt voort uit het noodzakelijke achterstallige onderhoud dat gepleegd moet worden in 2026 en 2027. Dit leidt tot een acuut liquiditeitsknelpunt, dat zich manifesteert aan het einde van Q1 2026 en mogelijk ook begin 2027.

Blijddorp kampt met aanzienlijk achterstallig onderhoud, met name installaties in het Oceanium die dringend aan vervanging toe zijn. Door de negatieve resultaten in 2023 en 2024 kon Blijddorp onvoldoende investeren in vervanging van essentiële onderdelen. Verder uitstel brengt risico's met zich mee voor de veiligheid, dierenwelzijn en bedrijfscontinuïteit. Met als groot risico dat Blijddorp mogelijk delen van de diergaarde moet sluiten, wat zal leiden tot nieuwe financiële tekorten.

Blijddorp heeft bij de gemeente een verzoek ingediend tot het toekennen van een eenmalige overbruggingsbijdrage van in totaal € 4,6 mln, te verdelen over 2 jaren: € 3,3 mln in € 2026 en € 1,3 mln in 2027. Blijddorp heeft aangegeven deze bijdrage binnen enkele jaren terug te kunnen betalen of in te kunnen zetten voor de Rivierahal. Met hun in gang gezette plannen voor kostensanering, cofinanciering van andere partijen en het realiseren van meer inkomsten is dat realistisch.

Voorstel incidentele bijdrage aan achterstallig onderhoud en liquiditeitsknelpunt

Wij stellen vast dat Blijddorp de afgelopen periode aantoonbare stappen heeft gezet in het versterken van haar organisatie, governance en financiële huishouding.

Op basis van de voorliggende stukken, het geactualiseerde herstelplan en toelichting vanuit Blijdorp hebben wij een redelijke mate van vertrouwen dat de gezette koers zal leiden tot een duurzaam toekomstbestendig financieel herstel.

De huidige situatie vraagt echter nog om tijdelijke financiële overbrugging, waarmee Blijdorp de noodzakelijke investeringen in achterstallig onderhoud kan uitvoeren en een liquiditeitsknelpunt kan voorkomen.

Wij leggen daarom aan u het voorstel voor om een eenmalige overbruggingsbijdrage aan Blijdorp toe te kennen van in totaal maximaal € 4,6 mln, in twee tranches: € 3,3 mln Q1 2026 en € 1,3 mln Q1 2027. Waarbij we op basis van een beoordeling van de financiële situatie bij Blijdorp besluiten of het toekennen van de bijdrage voor de tweede tranche (Q1 2027) nog nodig en wenselijk is. Deze bijdrage is bestemd voor de uitvoering van het achterstallig onderhoud en daarmee het voorkomen van een acuut liquiditeitsknelpunt. De toekenning zal plaatsvinden in de vorm van een subsidie, waarvan de vorm (begrotingssubsidie of incidentele subsidie) door ons de komende maanden wordt uitgewerkt.

Wij stellen u voor dit bedrag (max € 4,6 mln) te dekken door onttrekking uit de bestemmingsreserve Rivièrahal en met Blijdorp vast te leggen dat de diergaarde in de jaren 2028 t/m 2030 uit eigen middelen dit bedrag inzet voor de Rivièrahal. Hiertoe stellen wij voor om met Blijdorp begin 2026 een overeenkomst af te sluiten (in aansluiting op en ter uitvoering van de subsidie voor achterstallig onderhoud) waarin onder meer de volgende bindende afspraken worden vastgelegd:

- uitvoering van het door de Blijdorp opgestelde herstelplan;
- periodieke monitoring (per kwartaal) van voortgang herstelplan en financiële situatie en bespreking hiervan met de gemeente;
- Blijdorp zet vanuit de eigen middelen de volgende bedragen in voor de restauratie van de Rivièrahal: € 1,6 mln in 2028, € 1,7 mln in 2029 en € 1,3 mln in 2030;
- Blijdorp zet deze middelen in conform de huidige voorwaarden (waaronder cofinanciering en goedkeuring planvorming) van de gemeente en legt hierover verantwoording af aan de gemeente. De reservering van deze middelen wordt door de stichting als bestemmingsreserve opgenomen en naast de andere gemeentelijke voorwaarden periodiek met gemeente besproken, zodat op de voortgang van de restauratie en de beschikbare restauratiemiddelen door de gemeente kan worden gemonitord.

Bijdrage Gemeentelijke bijdrage van € 18 mln aan de restauratie Rivièrahal

In het kader van het coalitieakkoord 'Eén Stad' 2022-2026 hebben wij in 2022 een bijdrage van € 18 mln beschikbaar gesteld om de restauratie van de Rivièrahal mogelijk te maken. Gekoppeld aan deze restauratie-opgave gaat het om het openbaar toegankelijk maken van het voorplein en Rivièrahal als stedelijk terras en ontmoetingsplek, die ook toegankelijk zijn buiten de openingstijden van Blijdorp.

In mei 2023 hebben wij deze afspraken uit het Coalitieakkoord vastgelegd in een overeenkomst met Blijdorp. In onze brief van 30 mei 2023 (23bb003569) aan uw raad stond het voornemen om het bedrag € 18 mln 'onder te brengen bij een voor dit doel in te richten depot bij het Nationaal Restauratie Fonds'. Bij nader inzien hebben wij ervoor gekozen om het bedrag van € 18 mln op te nemen als bestemmingsreserve in de

begroting. Dit geeft de gemeente meer controle op de uitbetalingen en de verantwoording daarvan.

Voortgang restauratie Rivièrahal

Na enige vertraging (i.v.m. de financiële situatie bij Blijdorp) is september 2025 de eerste subsidie van € 891.000 (uit de € 18 mln) verleend aan Blijdorp voor de ontwerpfase Victoriaserre.

Momenteel heeft Blijdorp een marktvraag lopen voor de ontwerpfase Victoriaserre. Tevens wordt een integraal concept uitgevraagd voor de gehele Rivièrahal inclusief commercieel, financieel, ruimtelijk, creatief en duurzaamheidsconcept.

Meerdere en kwalitatief goede marktpartijen hebben gereageerd op de uitvraag. Het streven van Blijdorp is om binnenkort de eerste partijen te selecteren met wie ze de aanbesteding verder vorm kunnen geven om in februari 2026 te kunnen gunnen.

De gemeente heeft geen rol bij selectie van de marktpartijen en ook niet bij de snelheid van dit proces, maar wel bij het vergunningsproces dat hierna plaats moet vinden.

Overige ondersteuning gemeente

Wij ondersteunen Blijdorp actief bij het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen en operationele kansen. Al gerealiseerd of nog lopend:

- Bijdrage Natuur- en Milieueducatie.
Wij hebben in 2025 een eenmalige subsidie van € 0,4 mln toegekend op basis van co-financiering voor de expeditie app Blijdorp. Via deze app wordt educatieve content ontsloten op het gebied van Natuur- en Milieueducatie en kan Blijdorp een breder publiek bereiken, informeren en binden. Op termijn moet de app ook leiden tot extra inkomsten voor Blijdorp.
- P&R op terrein Blijdorp
Wij zijn akkoord gegaan met een voorstel van Blijdorp over meer P+R mogelijkheden op het terrein van Blijdorp. Hiermee kan Blijdorp extra inkomsten genereren.
- Toestemming verruiming bestemming grond
Blijdorp heeft bij de gemeente toestemming aangevraagd voor de ontwikkeling van een indoor speeltuin en het ontwikkelen van logies-mogelijkheden. De mogelijkheden hiervan worden nu onderzocht,

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

Financieel

In het herstelplan vraagt Blijdorp € 4,6 mln als noodzakelijke financiering. Deze kapitaalbehoefte zal als subsidie (eventueel voorafgegaan door een bevoorschotting) aan Blijdorp worden toegekend. Deze toekenning geschiedt in twee tranches:

Q 1 2026: € 3,3 mln

Q 1 2027: € 1,3 mln (onder voorbehoud van beoordeling financiële situatie Blijdorp medio 2026)

Dekking van deze bijdrage van maximaal € 4,6 mln geschiedt door onttrekking uit de bestemmingsreserve voor de investering (van in totaal € 18 mln) voor de restauratie Rivièreahal, waarbij in de jaren 2028-2030 Blijdorp dit bedrag uit eigen middelen inzet voor de Rivièreahal.

Hiervoor geldt het volgende uitnuttings- en financieringsschema:

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Startpunt Bestemmingsreserve Rivièreahal	18,0						
Onttrekkingen voor Rivièreahal (huidige planning)		-0,9	-3,9	-4,5	-3,0	-3,6	-2,1
Onttrekkingen voor Rivièreahal (in dit voorstel)		-0,9	-3,9	-4,5	-3,0	-1,1	
Onttrekking subsidie achterstallig onderhoud			-3,3	-1,3			
Ontwikkeling Bestemmingsreserve	18,0	17,1	9,9	4,1	1,1	0	0
Eigen bijdrage Blijdorp Rivièreahal					1,6	1,7	1,3
Inzet Rivièreahal (cumulatief)		0,9	4,8	9,3	13,9	16,7	18,0

Conclusie: op basis van dit schema en de verbonden voorwaarden zal er geen knelpunt zijn voor de uitvoering van de restauratie Rivièreahal.

Indien Blijdorp niet in staat blijkt om in de jaren 2028-2030 de bijdrage voor de Rivièreahal uit eigen middelen in te zetten, brengt dit de restauratie en de financiële positie van de stichting in gevaar met het risico dat Blijdorp weer bij de gemeente moet aankloppen voor financiële steun.

Juridisch

Vooralsnog is de conclusie dat in casu bij het verstrekken van een eenmalige subsidie aan Blijdorp geen sprake is van staatssteun.

In 2005 zijn over subsidies aan dierentuinen in Nederland vragen gesteld aan de Europese Commissie. Nederland heeft er toen op gewezen dat er bij de Nederlandse dierentuinen geen sprake is van grensoverschrijdend handelsverkeer. Een gemeentelijke subsidie bedreigt niet het handelsverkeer binnen de EU. Er is geen sprake van een grensoverschrijdend bereik van Blijdorp. Het overgrote deel van de bezoekers komt uit Rotterdam en de regio. Een subsidie bedreigt niet de belangen van bijvoorbeeld de Zoo Antwerpen. De Europese Commissie heeft het daar toen bij gelaten. De redenering gaat nog steeds op. De bewoners van de stad Antwerpen maken niet de keuze Zoo Antwerp tegenover Blijdorp in het licht van een eenmalige subsidie van de gemeente Rotterdam aan de stichting. Dit wordt ondersteund door de mededeling die de Commissie heeft gedaan over de steun voor de verplaatsing van diergaarde Emmen in 2012.

Subsidie/uitvoeringsovereenkomst

De vorm waarin de subsidie voor het achterstallig onderhoud wordt toegekend werken wij de komende periode nader uit. Zonder wettelijke grondslag kan op grond van artikel 4:23 lid 3 van de Algemene wet bestuursrecht gekozen worden voor een begrotingssubsidie of een incidentele subsidie.

Eventueel kan het college, vooruitlopend hierop een voorschot verlenen, op grond van art. 4:95 van de Algemene wet bestuursrecht.

Aan de subsidie en een eventueel voorschot kunnen voorschriften worden verbonden. Mogelijk is ook in aanvulling op het subsidiebesluit een uitvoeringsovereenkomst te sluiten. Dit biedt de mogelijkheid om af te dwingen dat Blijdorp behaalde handelingen verricht. Denk hierbij met name aan het verschaffen van informatie over de bedrijfsvoering en afspraken over monitoring.

Verder is het gelet op jurisprudentie van de AB Raad van State van belang dat op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria kan worden vastgesteld dat alleen Blijdorp voor de subsidie in aanmerking komt. Dit lijkt het geval, nu betoogd kan worden dat in dit geval sprake is van één serieuze gegadigde voor deze subsidie, gelet op de unieke positie van Blijdorp in de gemeente Rotterdam en het unieke aanbod van de activiteiten van de diergaarde. De jurisprudentie houdt ook in dat een voorgenomen besluit over de subsidieverlening acht weken van tevoren wordt bekendgemaakt.

Het bijbehorende ontwerpbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

G.J.D. Wigmans

De burgemeester,

C.J. Schouten

Bijlage(n):

1. Herstelplan Blijdorp

Ontwerpbesluit

De Raad van de gemeente Rotterdam,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 december 2025

gelet op Algemene wet bestuursrecht (Awb), artikel 4:23 en artikel 4:95;

overwegende het belang om zo spoedig mogelijk noodsteun aan de Blijdorp te kunnen verlenen en Blijdorp daarmee in de gelegenheid te stellen om zo spoedig mogelijk, zonder in acute liquiditeitsproblemen te geraken, het noodzakelijke achterstallige onderhoud te kunnen uitvoeren en daarmee te voorkomen dat delen van de diergaarde gesloten moeten worden en om de veiligheid voor personeel en bezoekers en het welzijn van de dieren te borgen;

tevens overwegende dat Blijdorp een solide herstelplan heeft opgesteld om de financiële situatie en het financiële perspectief voor de langere termijn op orde te brengen en daarmee in staat moeten worden geacht om tussen 2028 en 2030 uit eigen middelen budgetten in te zetten voor de restauratie van de Rivièrahal;

besluit:

- om aan de bestemmingsreserve restauratie Rivièrahal in twee tranches (in 2026 en 2027) een bedrag van in totaal € 4,6 mln te onttrekken en dit bedrag als bijdrage toe te kennen aan de Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde Blijdorp (hierna Blijdorp) voor de uitvoering van het achterstallig onderhoud (en daarmee het voorkomen van acute liquiditeitsproblemen), waarna Blijdorp in de jaren 2028 t/m 2030 dit bedrag vanuit eigen middelen inzet voor de restauratie van de Rivièrahal, conform de huidige voorwaarden van de gemeente;
- hiertoe het college een overeenkomst met Blijdorp te laten afsluiten, waarin onder meer de volgende bindende afspraken worden vastgelegd:
 - uitvoering van het door de Blijdorp opgestelde herstelplan;
 - periodieke monitoring (per kwartaal) van voortgang herstelplan en financiële situatie en bespreking hiervan met de gemeente;
 - Blijdorp zet vervolgens vanuit de eigen middelen de volgende bedragen in voor de restauratie van de Rivièrahal: € 1,6 mln in 2028, € 1,7 mln in 2029 en € 1,3 mln in 2030;
 - Blijdorp zet deze middelen in conform de huidige voorwaarden (waaronder cofinanciering en goedkeuring planvorming) van de gemeente en legt hierover inhoudelijke en financiële verantwoording af aan de gemeente. De reservering van deze middelen wordt door de stichting als bestemmingsreserve opgenomen en naast de andere gemeentelijke voorwaarden periodiek met de gemeente besproken, zodat op de voortgang van de restauratie en de beschikbare restauratiemiddelen door de gemeente kan worden gemonitord.

Blad: 9/9
Datum: B&W 16 december 2025
Ons kenmerk: M2511-3541

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van

De griffier,

De voorzitter,